

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-06-02

Ärendenummer DOM-2025-00237

Handläggare

Sofie Brolin

Telefon: 031-365 09 43

E-post: sofie.brolin@dm.goteborg.se

Svar till stadsrevisionen efter granskning av verksamhetsåret 2024

Förslag till beslut

I nämnden för demokrati och medborgarservice

1. Nämnden för demokrati och medborgarservice godkänner förvaltningens förslag till yttrande över stadsrevisionens rekommendation i revisionsredogörelsen ”Nämnden för demokrati och medborgarservice – granskning av verksamhetsåret 2024”.
2. Nämnden för demokrati och medborgarservice skickar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt eget yttrande stadsrevisionen.
3. Nämnden för demokrati och medborgarservice förklarar beslutet omedelbart justerat.

Sammanfattning

Stadsrevisionen granskade nämndens verksamhet under 2023 och lämnade den 8 april 2025 sina iakttagelser och bedömningar i en revisionsredogörelse till nämnden.

Tillsammans med revisionsredogörelsen begärde stadsrevisionen svar om vilka åtgärder nämnden gjort eller planerar att göra utifrån den rekommendation revisionen lämnade i redogörelsen.

Rekommendation handlar om att nämnden för demokrati och medborgarservice samt överförmyndarnämnden rekommenderas att säkerställa att handläggningen avseende granskningen av årsräkningar sker inom den tid som gällande regelverk föreskriver

Svar ska lämnas till stadsrevisionen senast den 19 juni 2024.

Då stadsrevisionen lämnat samma rekommendation till båda nämnderna lämnas ett likalydande tjänsteutlåtande till båda nämnderna att fatta var sitt beslut om.

Bedömning ur ekonomisk och social dimension

För att hantera långa handläggningstider under 2025 föreslås ett flertal åtgärder. En av dem är översyn av möjlig omfördelning för resursförstärkning, vilket hanteras inom ram för nämnden för demokrati och medborgarservice.

Genom att förbättra rättssäkerheten och tillgängligheten i överförmyndarverksamheten stärks tilliten till det offentliga, vilket även gynnar civilsamhällets och ställföreträdarens roll i ett bredare socialt sammanhang. Att förbättra handläggningstider och kvalitet i granskning stärker skyddet för målgruppernas ekonomiska och personliga rättigheter, vilket är direkt kopplat till principer om mänskliga rättigheter och jämlikhet.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2025-06-11.

Bilaga

1. Stadsrevisionens redogörelse 2024

Ärendet

Stadsrevisionen granskade nämnden för demokrati och medborgarservice verksamhet under 2024 och lämnade den 8 april 2025 sina iakttagelser och bedömningar i en revisionsredogörelse till nämnden. Tillsammans med revisionsredogörelsen begärde stadsrevisionen svar om vilka åtgärder nämnden gjort eller planerar att göra utifrån den rekommendation revisionen lämnade i redogörelsen.

Rekommendation handlar om att nämnden för demokrati och medborgarservice samt överförmyndarnämnden rekommenderas att säkerställa att handläggningen avseende granskningen av årsräkningar sker inom den tid som gällande regelverk föreskriver.

Av yttrandet ska det framgå vilka åtgärder som nämnden har gjort eller planerar att göra för att hantera den lämnade rekommendationen.

Svar ska lämnas till stadsrevisionen senast den 19 juni 2024.

Beskrivning av ärendet

Överförmyndarnämnden har till uppgift att skydda rättigheter och tillgångar för personer som själva inte fullt ut kan ta hand om sina ekonomiska eller personliga angelägenheter. Detta gäller personer som har en god man, förvaltare eller förmyndare utsedd av domstol. Syftet är att säkerställa att dessa huvudmän inte utsätts för rättsförluster eller oegentligheter.

Överförmyndaren har två huvudsakliga uppdrag; utöva tillsyn samt rekrytera och utreda behov av ställföreträdare. Utöva tillsyn över ställföreträdare utförs bland annat genom att överförmyndarnämnden granskar den ekonomiska redovisning samt redogörelse över utfört arbete som ställföreträdare ska lämna in till överförmyndarnämnden innan den 1 mars varje år enligt Föräldrabalken 14 kap. 15 §

Redovisningen ska ge en bild av hur huvudmannens tillgångar och inkomster förvaltats under året men också vilka åtgärder i övrigt som vidtagits inom ramen för uppdraget. Arvodering av ställföreträdare sker efter att överförmyndarnämnden granskat den ekonomiska redovisningen och redogörelsen över utfört arbete.

Stadsrevisionens bedömning

Överförmyndarverksamheten har under 2024 fått extra budgetmedel och har i övrigt kraftsamlat i syfte att korta handläggningstiderna för granskningen av årsräkningar. Även om åtgärderna sammantaget resulterat i kortare handläggningstider än vad som gällde under föregående år förekommer det i viss utsträckning att årsräkningar krävt längre än sex till sju månaders handläggningstid.

Nämnderna har en strukturerad samverkan som bland annat ger överförmyndarnämnden möjlighet att ställa krav på nämnden för demokrati och medborgarservice vad gäller resursfördelning avseende personal. Stadsrevisionens bedömning är att samverkansprocessen ytterligare kan förstärkas genom att nämnderna formulerar mål och löpande följer upp dessa för handläggningstiderna i tidskritiska ärendeslag inom överförmyndarverksamheten.

Stadsrevisionen lämnar rekommendation till båda nämnderna att:

Nämnden för demokrati och medborgarservice samt överförmyndarnämnden rekommenderas att säkerställa att handläggningen avseende granskningen av årsräkningar sker inom den tid som gällande regelverk föreskriver.

Två nämnder – en förvaltning

Sedan 1 januari 2017 har nämnden för demokrati och medborgarservice ansvar för överförmyndarnämndens förvaltningsorganisation och har även kommunbidragsram för verksamheten. För att möjliggöra för överförmyndarnämnden att ta sitt ansvar enligt reglementet behövs en stabil och väletablerad samverkan mellan nämnderna. För att tydliggöra denna samverkan finns en sedan 2023 antagen överenskommelse mellan nämnderna som tydliggöra ansvar och former för samverkan. Med anledning av reviderade reglementen för båda nämnderna från och med 1 januari 2025 samt Göteborgs Stads nya budgetprocess har överenskommelsen omformulerats och ny version har beslutats av båda nämnderna vid sammanträden i maj månad 2025.

Gällande regelverk för handläggningstider

I § 9 förvaltningslagen anges grundläggande utgångspunkter för myndigheters ärendehandläggning. Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. I § 12 i förvaltningslagen anges en tidsgräns om sex månader, tidsgränsen rör dock enbart möjligheten för en enskild part att begära att en myndighet avgör ett ärende för det fall den tiden passerats.

Bakom tidsgränsen för nämnda förfarande finns dock resonemang i förarbetena kring en generellt rimlig tidsgräns för myndigheters handläggningstid men det påpekas samtidigt att ärendehandläggning är så olika till art och omfattning att tidsgränsen om sex månader inte ska ses som rekommenderad tidsåtgång för myndigheters handläggning utan är endast en reglering som tar sikte på när en enskild part kan begära att en myndighet avgör ett anhängiggjort ärende.

I ”Nationella riktlinjer för överförmyndare – förordnade ställföreträdarens redovisning” som länsstyrelserna tagit fram, anges att handläggningstiden inte bör överskrida sju månader. Riktlinjens tidsgräns bottnar i ett beslut från Justitieombudsmannen (JO) om slutförande av granskning av årsräkning (JO:s beslut, diarienummer 5172–2008).

I anledning av riktlinjerna från länsstyrelserna och JO:s beslut kan man således konstatera att en övre gräns för att slutföra granskning av årsräkning inte bör överskrida sju månader. För det fall ställföreträdaren yrkat om arvode för ett uppdrag kan reglerna i § 12 förvaltningslagen om möjlighet för ställföreträdare att begära att ärendet om arvode avgörs inom sex månader tillämpas.

Härutöver finns förslag i betänkandet från Ställföreträdarutredningen – Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36). Som förslag till ny § 3a i kapitel 16 föräldrabalken anges att överförmyndaren ska granska bland annat årsräkningar inom sex månader från den dag dessa inges till överförmyndaren. Motivet för att införa en tidsgräns för överförmyndarens granskning anges i betänkandet bland annat vara att det i befintlig lagstiftning är otydligt när granskningen ska vara avslutad. Även om betänkandet ännu inte förts fram av regeringen i proposition till riksdagen kan förslaget, som i sig sannolikt inte bör komma att framstå som orimligt, ändå tjäna som en utgångspunkt för frågan om tidsgräns för granskning av årsräkningar.

Förvaltningens bedömning

Inledning

Stadsrevisionen konstaterar i det inledande granskningsresultatet att göteborgarnas behov av ställföreträdare har under en lång rad av år ökat. Detta har resulterat i en allt ökande ärendemängd för överförmyndarenheten att hantera. Sammantaget genererar överförmyndarnämndens uppdrag omkring 45 ärendeslag som fordrar handläggning och beslut eller annan åtgärd.

I överförmyndarnämndens årsrapport för år 2024 lyfter nämnden att det har varit en viss ökning av förvalterskap och godmanskap de senaste tre åren, men högst är inflödet av ansökningar och anmälningar varje år. Ökningen av godmanskap och förvalterskap sker dock inte i samma takt som antalet ansökningar/anmälningar, utan fler ärenden avskrivs och lämnas utan åtgärd.

Planerade och vidtagna åtgärder

Förvaltningen är enig med stadsrevisionen om att behovet att säkerställa att handläggningen sker inom den tid som gällande regelverk föreskriver. Detta för att säkerställa att verksamheten har sådan kvalitet i utförandet som krävs utifrån nämndernas ansvar i reglementet, samt gällande föreskrifter.

Förvaltningen har utrett gällande regelverk och konstaterar att det i nuläget inte finns tydliga lagkrav för vad handläggningstiden bör vara för granskning av årsräkningar. Förvaltningen gör bedömningen att det kan komma ny lagstiftning utifrån Ställföreträdarutredningen (SOU 2021:36) som bör vara vägledande frågan.

Förvaltningens bedömning är att målsättning för handläggningstiderna ska vara att årsräkningar ska granskas inom sex månader från inlämnad redovisning, dock tidigast från och med 1 mars. Ärendena behöver vara kompletta, vid behov av komplettering kan handläggningstiden påverkas. Förvaltningen arbetar för att minska behovet av komplettering med att tydliggöra vad som krävs för underlag vid inlämnande av årsräkningar. Införandet av nya e-tjänster för ställföreträdare pågår också och förväntas ge ytterligare stöd för kompletta kompletteringar.

Förvaltningen föreslår att skriven målsättningen lyfts in i nämndernas budgethandlingar för år 2026 och därefter att nämnderna följer upp målsättningarna i samband med sina samverkansmöten i enlighet med överenskommelsen.

Stadsrevisionen konstaterar att flertalet åtgärder vidtagits under år 2024 för att komma till rätta med handläggningstiderna, så som resursförstärkningar, förändrade arbetssätt genom prioritering av årsräkningar samt verksamhetsutveckling med hjälp av digitalisering.

Förvaltningen fortsätter arbeta med ovannämnda åtgärder, framför allt genom fokus på verksamhetsutveckling med digitalisering, där införandet av nytt verksamhetssystem och tillhörande e-tjänster för ställföreträdare är en sådan förutsättning. Dock har införandet av verksamhetssystemet försenats vilket nämnden för demokrati och medborgarservice rapporterat som en avvikelse i samband med årsrapporten 2024. Förseningen har i sin tur medfört ytterligare utmaningar under år 2025 med förlängda handläggningstider som följd. Detta lyfte båda nämnderna som en avvikelse i samband med delårsrapport mars 2025.

De åtgärder som då vidtagits för att komma till rätta med förseningen är:

- dialog med systemleverantör om behov av leverans av funktionalitet
- processutveckling av arbetssätt
- översyn av rutiner
- fortsatt digitalisering
- översyn av möjlig omfördelning för resursförstärkning

Överförmyndarnämnden och nämnden för demokrati och medborgarservice har vid gemensamma presidiummöten 2025-04-10 samt 2025-05-13 fått fördjupad uppföljning om status för överförmyndarverksamheten och åtgärderna. Förvaltningen kommer säkerställa att nämnderna i samband med delårsrapport augusti samt vid gemensamt presidiummöte i anslutning till delårsrapporteringen i augusti, får uppföljning om vilka effekter de vidtagna åtgärderna fått utifrån handläggningstiderna.

Eva Englund

Förvaltningsdirektör